

אלי מקביל - מצאאות או דמיון?

נעמה שחל*

קצת על שוויון ופמיניסטיות בפקולטה למשפטים

הנוספות (קצת קשה לעשות נוספות כשצריך לאסוף את הילד מהגן...!) כל אלה חששות בלבד, שאין בהם כדי להפחית מהערך המוסף של עלייה במספר הנשים בתחום - "עליה בכמות הנשים העוסקות בתחום תוביל לשיפור מצבן ע"י העלאת הרגישות לבעיות משפטיות המזוהות עם נשים" טוענת ד"ר קרן. לעומתה מעלה פרופ' מרדכי קרמניצר, מרצה לדיני עונשין, את הרעיון כי "נשים יביאו לתחום גישה מאוזנת, פחות לוחמנית, יותר רגישה, תכונות אלו שיש לנשים יותר מלגברים ואשר יכולות לשנות לחיוב את העיסוק בתחום המשפטי". אז המרצים פחות או יותר מסכימים ששוויון זה לא בהכרח מה שיוצר פה. אפליה - לאו דווקא מתוך כוונה רעה, אולי מתוך חוסר מודעות - פועלת פה לרעתנו, אבל אין ספק שהמקצוע רק ירוויח מגל הנשים שנכנס אל שורותיו. אולי באמת 50% נשים בפקולטה לא יעשו את ההבדל, ואולי חינוך, תרבות ומסורת של אלפי שנים באמת עובדות לרעתנו, אבל אולי בעצם לא. גישה יותר תמימה וקצת יותר אופטימית מוצגת בידי הסטודנטיות בפקולטה. מיה תגר לדוגמא, סטודנטית שנה א' טוענת ש"לידה אולי מהווה חיסרון זמני פיאז, אבל לא יותר, גידול המשפחה תלוי בהחלטה בתא המשפחתי עצמו, בבעל ובאשה". היא בוודאי שלא חשה כבולה או מעוכבת בגלל היותה אישה, ולהערכתה ההשפעה של כניסת גל של נשים לתחום המשפטי תהיה קלה עד לא מורגשת - "כמו בצבא, יש סטיגמה שנשים הן עדינות יותר וצריך להיזהר סביבן, אבל נשים יכולות להיות נבזיות כמו גברים, ואפילו יותר". נטע רבינוביץ' לעומתה, אף היא סטודנטית שנה א' מתייחסת לדברים קצת אחרת: "יש בנשים משהו פגיע, הן מתייחסות לדברים בצורה אישית, הן יותר מושפעות ממצבי רוח, וממערכות יחסים אישיות, התרשמותן על בסיס אישי ולא מקצועי נטו - כל זה יכול להיות חסרון במקצוע, אבל גם יתרון עצום". אבל על דבר אחד שתייהן מסכימות - ההתקדמות במקצוע תהיה על בסיס מקצועי נטו, איכות מעל הכל. אופטימי - בטוח, נאיבי - אולי.

ואיך הסטודנטים ממין זכר מגיבים לעליה בכמות הנשים בפקולטה (במישור המקצועי בלבד כמו בן)? אז כמו כל גבר בר מצוי כיום - הם שיא הפוליטיקלי קורקט, ואם רק היו יכולים היו צועדים בראש המצעד של נעמי'ת וויצ'ו. יוסי שחמון לדוגמא נכן גם הוא סטודנט שנה א' יש פה מגמות במרואיניים) מאמין שעליה בכמות הנשים רק תועיל למקצוע, ותגדיל את מאגר אנשי המקצוע החריפים, האיכותיים (חשיבה דומה לאו הקיימת כיום בצבא, הטוענת שפוטנציאל אנשים איכותיים מתוך 100% עדיף על זה הקיים ב-50%). כמו מיה ונטע הוא מאמין שהצלחה במקצוע תלויה באיכות נטו, וטוען שהעיכוב היחיד כיום נובע מכך ש"החברה מגדירה שהאשה תלד ותגדל את הילד אולי בעתיד זה ישתנה". מצטרף אליו עוד גבר של שנות ה-2000, אבי פרידמן שמסביר מדוע דווקא במשפטים השינוי כה דרמטי - "הציבור המשפטי הוא ציבור נאור, ולכן קל לו יותר לקבל שינוי חברתי, ולאמץ אליו מהפכה פמיניסטית".

אז כנראה שחיות כבר לא צריך לשרוף פה ומוצל כי הם ממש יקרות היום) אבל האם הפקולטה למשפטים כה נאורה ומתקדמת? האם מקצוע המשפטים כל כך מוכן לאמץ אל חיקו את המהפכה הפמיניסטית? הבדל ניכר רואים בין דעות הסטודנטים לדעות המרצים - האם הוא נובע מתמימות לעומת ניסיון - ניסיון שמעיד על אכזבה? האם הוא נובע מפערי דורות? משיטות חינוך שונות? האם נצליח לשבור את הפירמידה, ונראה יותר נשים שופטות בית משפט עליון, יותר מרצות, יותר נשים שירוויחו הממומוןןןןן? כסף? קשה לומר, אני מניחה שנטל ההוכחה תלוי רק בנו, וכמו מהפכות רבות אחרות, צריך רק אדם אמיץ אחד שינער את השיטה. אבל בינתיים נראה שאנחנו לפחות למראית עין בכיוון הנכון, ואני אני את החתן אלך לחפש בפקולטה להנדסת החשמל...

מאז ומתמיד הייתי בושה למין הנשי - אני לא אוהבת לבשל, לא יודעת לנקות...ואת כל רעיון לכידת הגבר העשיר עדיין לא הבנתי איך אני אמורה ליישם. אז לאחר שירות אין ספור עם סבתא פולניה, וסבא פולני עוד יותר, החלטתי לצוד את הגבר העשיר בכור מחצבתו, בתהליך ההתהוות - הפקולטה למשפטים!!! חשבתי להתווכח ולנסות לדחות את הלימודים בכל זאת - דרום אמריקה הרבה יותר מושכת, ואז או אז ראיתי את אלילתי "אלי מקביל" - מרוויחה מלא כסף, מגינה על החלשים, יוזמת מהפכות חברתיות, ויוצאת עם הברורים הכי שווים בעולם - וכך התקבלה החלטה! אז מילאתי טפסים, שיפירתי בגרורות, אפילו עשיתי קניות ב"זארה" - לעשות רושם טוב... אך כשהגעתי לפקולטה לשלושה ימי התאקלמות (שכונת מידה יכולים להיקרא - "שלום כיתה א'") חשכו עיניי, במקום ערב רב של דודי בלסר ובעלי קרנות נאמנות - כמו שהבטיחה לי סבתא - ראיתי שכל סטודנט שני הוא אישה, ולאילו שלא לגמרי הפנימו - 50% מהסטודנטים שנה א' למשפטים הם למעשה סטודנטיות. נתון זה פוליטיקלי קורקט ככל שיהיה, חייב לעורר את השאלה - האם אנחנו מגלמות את התקווה הגדולה של מדינת ישראל - נשים בשלטון? או שאולי זה רק נתון, עוד סטטיסטיקה שלמעשה לא מביעה כלום:

הרבה נכתב על פמיניזם, הרבה נכתב על ההתקדמות שחלה בשנים האחרונות, אבל שוויון הלכה למעשה קשה להשיג, וגם 50% סטודנטיות לא בהכרח תצורנה שוויון אידיאלי. תמיד יהיו גורמים מעכבים, וההתייחסות לכך כנראה תלויה במי שואלים...לחומת שבי, זאת שתמיד להוטה להתווכח על פמיניזם, שמנסה כל הזמן להוכיח לא רק שבנות שוות, אלא שהן שוות יותר, זאת שטוחנת את הנושא למוות - קשה לה לקבל שקיימת סיטואציה שבה אהיה שווה פחות, שאקבל פחות הדמיונות, שקיימת איזושהי משרה בכירה בעולם שאני לא ראויה לה - מבחינתי להיות לוחמת בסיירת מטכ"ל זה אופציה לגיטימית לחלוטין אבל החלק שבי שחי במציאות (חלק קטן, אבל הוא קיים) מבין שלא כך עובד העולם האמיתי, בעולם האמיתי קיימת "תיאוריית הפירמידה", כלומר - ריבוי נשים בתחתית לא בהכרח יוביל לריבוי נשים בקצה הפירמידה, גורמים מעכבים כמו - לידה, גידול הילדים, ותפיסת הנשים בחברה כמטפלות עיקריות במשק הבית תמיד תעכב אותנו, אפילו את הלוחמות שבנו. אבל האם האפליה הזאת - שאנחנו תמיד רואות בכל מקום - האם היא באמת קיימת? או שאנחנו, כמו כל פולניה טובה - הופכות עכבר לפיל? אולי עכשיו שקיים שוויון מספרי - תם עידן השוביניזם?

נתונים שהתקבלו על ידי מלשכת עורכי הדין מראים כי 61.8% מעורכי הדין הם גברים, לעומת 38.2% נשים. לא בדיוק מה שהייתי מגדירה שוויון. אבל כבר בשנת 2001 46% מעורכי הדין שהוסמכו היו נשים, עליה מרשימה של 8%. ועוד הזרוע נטויה. אנשי מקצוע ואקדמיה ותיקים המלמדים בפקולטה מביטים על הנושא מתוך ראייה מפוכחת, ומבינים שדרוש קצת יותר משוויון מספרי כדי להגיע לשוויון מהותי. ד"ר יובל לבנת, מרצה בתורת המשפט, מסביר שהתקדמות קיימת אבל אנחנו עדיין חלק מחברה פטריארכלית סקסיסטית, שבה העדפה עדיין ניתנת לגברים, במיוחד בעמדות הכוח. הוא טוען שעלינו ליצור שינוי חברתי רדיקלי שיגדיר מחדש את בעלי התפקיד בתא המשפחתי, ואולי יקבע שעות עבודה מקובלות לבעלי משפחה. ומהו שינוי רדיקלי לבנת מדגים: "אני הייתי שמח אם היו מחליטים שאנו כחברה, מגדירים למשך תקופה מוגבלת - קדנציה או שתיים - שרק נשים יבחרו וייבחרו".

גישה קצת פחות רדיקלית מייצגת ד"ר הלה קרן, מרצה לדיני חוזים, המעלה חשש מהעתיד לקרות במקצוע המשפטים - האם יתכן שקרנו תרד בעיני הציבור? האם ייתפס כמקצוע נשי, כמקצוע ההוראה למשל? האם רמת המשכורות תרד, בין השאר בגלל ירידה בכמות השעות